

Розвиток пізнавальної активності учнів початкових класів на уроках математики.

У сучасних умовах розвитку України перебудова системи освіти – життєво необхідний процес. Школа перебуває на етапі переходу до нового розуміння завдань, проблем, використання нових методів і підходів у навчанні. Однією з актуальних проблем на сучасному етапі розвитку педагогічної теорії та практики є активізація пізнавальної діяльності учнів, адже від неї залежить ефективність навчання: свідоме і міцне здобуття знань, перетворення знань у переконання, розвиток інтересу до навчальної діяльності, самостійність думки та практичних дій учнів.

Пізнавальна активність дитини – це її внутрішня готовність до подальшої участі у процесі оволодіння знаннями, уміннями і навичками та виявлення самостійності й творчого підходу до виконання навчальних завдань. Сьогодні перед початковою школою стоїть завдання домогтися, щоб діти не лише засвоїли матеріал, а й могли вільно оперувати ним, застосовувати їх для вирішення навчальних та життєвих проблем, для розширення свого пізнавального досвіду.

Мета статті: розширення знань про методи та прийоми, що сприятимуть успішному виконанню одного з основних завдань сучасної школи – досягнення максимальної самостійності учнів у здобутті знань, розвитку їх пізнавальної активності.

Пропагуючи активізацію, самостійність, інтерес до знань сучасна дидактика водночас критично переосмислювала і уточнювала теоретичні положення з цього питання видатних педагогів минулого – Яна Амоса Коменського, Йогана Фрідріха Герберта, Адольфа Дістервега, Костянтина Дмитровича Ушинського. У період розбудови української національної школи висунуто ряд принципів положень, які свідчать, що педагогічна теорія і практика підходять до загальної ідеї необхідності активізації учня не з вузько-дидактичних позицій, а з погляду можливостей системи шкільної освіти для всебічного розвитку особистості, подолання суперечностей між інтересами дитини і цілями суспільства. Пошуки теоретиків і практиків спрямовані на створення сприятливих умов для навчання, мають на меті викликати в дітей бажання до активної розумової і практичної діяльності.

Треба вести дітей у досягнення життя так, щоб перед ними відкривалися все нові і нові радощі, і пізнання не перетворювалися в скучне учіння. Сучасний педагог Л. В. Артемова справедливо зазначає: „Щоб навчання було легким і бажаним, важливо пропонувати такий зміст знань, який дитина на даному етапі розвитку своєї психіки може сприйняти найбільш оптимально – зацікавлено, з найменшими труднощами." Активізація навчальної діяльності – це спонукання дітей у процесі формування умінь і навичок до максимальної активності, спрямоване на свідоме засвоєння знань, розвиток навчальних інтересів та самостійності у процесі навчання.

Суть активізації навчальної діяльності в тому, щоб учні активно опанували навчальний матеріал, уміли самостійно застосовувати набуті знання на практиці. На сучасному етапі до школи приходять усебічно розвинені, ерудовані діти. Новий підхід до навчання вимагає й нового підходу до вчителя та організації його роботи. Учителю повинен якнайкраще організувати навчальний процес, щоб досягти глибокого засвоєння програмного матеріалу. Інформація повинна сприйматися не лише слуховими, а й зоровими аналізаторами.

Звичайно, стандартні уроки передбачають використання наочності, але вона статична (нерухома), а якість виконання не завжди відповідає нормам. І тому, щоб не згас інтерес до навчання, щоб розвивати пізнавальну активність, збуджувати бажання до самостійного, свідомого пошуку інформації, необхідно проводити уроки з використанням комп'ютерних технологій. Комп'ютеризоване навчання дозволяє контролювати навчальну діяльність учня з високою точністю й об'єктивністю, здійснюючи постійний зворотний зв'язок.

Для того щоб комунікативна діяльність учнів була на високому рівні, необхідно використовувати ресурси Інтернету. Завдяки користуванню всевітньою мережею досягається мета навчання – виховання особистості, яка здатна розвиватися в умовах сучасного суспільства. Проте, необхідно пам'ятати, що комп'ютер не можна використовувати постійно, він ніколи не замінить живого спілкування, але учні повинні навчатися в цьому новому для них світі. Існує досить багато навчальних програм різних рівнів.

Найчастіше на уроках можна застосовувати мультимедійні презентації. Це і тренажери, і усні рахунки, логічні завдання. Використання нових незвичних прийомів пояснення і закріплення, тим більше в ігровій формі, підвищує мимовільну увагу дітей, допомагає розвинути довільну.

Освоюючи дитячі електронні енциклопедії, молодші школярі активні. За рахунок високої динаміки ефективно проходить засвоєння матеріалу, тренується пам'ять, розвивається пізнавальна активність, яву і творчі здібності.

Важливим засобом активізації навчальної діяльності молодших школярів є дидактичні ігри. У результаті гри учні непомітно собі виконують різні вправи, де вчать порівнювати, виконувати арифметичні дії, тренуватися в усному рахунку, виконувати завдання. Гра ставить умови пошуку, пробуджує інтерес до перемоги, отже, діти прагнуть бути швидкими, винахідливими, чітко виконувати завдання, дотримуючи правил гри. У іграх, особливо колективних, формуються також моральні якості дитини. У результаті гри діти навчаються допомагати товаришам, зважати на думку інших, стримувати свої бажання. У дітей розвивається почуття відповідальності, колективізму, виховується дисципліна, воля, характер [1, с.20].

Для усної лічби можна використати віршовані задачі з казковим чи гумористичним сюжетом, прості і складені, які сприяють розвитку пошукової діяльності дитини, їх використовують в усіх класах.

Важливу роль під час уроків математики початкових класів мають загадки. Вони розширюють кругозір дітей, розвивають допитливість, тренують увагу, пам'ять, мислення. Вони можна використовувати учителем під час позакласної роботи, на уроці, під час відпочинку, оскільки цікаві дітям.

Серед цікавих завдань особливу увагу займають казкові завдання, тобто завдання з казковими образами, казковими сюжетами. Саме таке з'єднання сприяє навчанню, оскільки через казкові елементи вчитель може знайти шляхи до сфери емоцій дитини.

На уроках вчителі часто звертаються до ігрових задач. Це цікаві ігрові задачі з математичним змістом. Для їх розв'язання потрібно більше винахідливості, кмітливості, почуття гумору, ніж вміння виконувати обчислювальні дії (тобто певні знання математики), хоча в більшості з них повністю витримана зовнішня форма арифметичних задач: дано умову, є числові дані й запитання. Побудова, зміст, запитання в цих задачах незвичні. Вони лише побічно нагадують математичну задачу.

Активізації навчальної діяльності велике значення має використання прийомів інтерактивного навчання (за В. Шарко): «Акваріум», «Коло ідей», «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Навчаючись – учусь», «Займи позицію».

В аспекті розглядуваної проблеми значущим аспектом є особистісно-орієнтоване оцінювання навчально-пізнавальної діяльності школярів, що передбачає відмову від порівняння дитини з іншими учнями, перенесення акцентів із контролю й оцінювання учнів на самоконтроль й самооцінку, використання методів самоконтролю й взаємного контролю. Усе це створює справедливі умови для індивідуального розвитку дитини, стимулює особистісну інтелектуальну активність, сприяє усвідомленню й співвіднесенню власної діяльності з діяльністю оточення, формуванню адекватної самооцінки, конструктивного ставлення до себе [3, с.16].

У процесі навчання учні під керівництвом учителя здобувають нові для них знання. Щоб викликати в учнів пізнавальний інтерес до нового навчального матеріалу, потрібно використовувати різноманітні методичні прийоми: створення проблемної ситуації, прийом новизни, значущості, динамічності, дослідницький прийом та інше. Усі вони збуджують допитливість, пізнавальний інтерес і можуть бути використані на всіх етапах вивчення навчального матеріалу.

Висновок. Отже, використання вищезгаданих методів та прийомів сприяє успішному виконанню одного з основних завдань сучасної школи, а саме навчанню молодших школярів самостійності у здобутті знань, розвитку пізнавальних інтересів.

Список використаних джерел та літератури.

1. Гриньова М.В. Гра як засіб удосконалення саморегуляції навчальних дій// Початкова школа. – 1990. – №4 – С. 19-23.
2. Шинкарьова О.В. Активізація розумової діяльності учнів// Початкова школа. – 1991. – №9. – С. 21-23.
3. Богданович М.В. Уроки математики в початковій школі. – К.: Радянська школа, 1990. – С. 14-18.

4. Друзь Б.Г. Розвиток пізнавальної активності учнів. – К.; Радянська школа, 1986.– С. 125-129.